

חלם מן חבור וצמוד, כי אין חלם התלמודי אלא חרף, ומן חרף שבימי חרפי שבעלם ועלמות שבחוק דנדרף עם אלם כמיש בביב ליד ועוד, כל דאליס גבר, ושם אלם חד אפילו זה שכלא יפתח פיו, אפס לשונות לשונות יש, הא כדאיתיה והא כדאיתיה, וככה להנקודה חלם, הוראות שתיים, ראשית, חצץ סדק ובזע, כי בוצע וסודק האותיות, גזרם, בין עצומים יסריד בין הדבקים מסריד, חולק הברות המלה לשתיים יחרף צר, וגם חלם של עלם, כי הוו מתעלם נח נסתר, ומימש וחתתני בחלומות (איוב ז' יד) מבואר, כי חלם בחתת היינו בשבר שכמהו קשט כמיש הביר שם, אשאלני קשיטך, אפיק דדה אמרתא למרעיא, והלא חתבוננו, מאי איריא למרעיא, והלא סתם אמרתא למכס, כצאן לסבח יובל, כמיש בעירובין ג' ריש ע"ב וכמיש הביר, אפיק כסיתא כסיתך הרי שקשט כס, שעל כן אמרתא למכס וכמיש רבי בפסחים ס"א ע"ש, תכסו על השה, שלשון סורסי הוא, כאדם שאומר לחברו, כוס לי מלה זה דהיינו, אמרתא למכס? והי' מפני קשט מלה, מפני המוכסין, וכמיש אבוהי דר"ז בסנהדרין סוף דף כ"ה, ריש נהרא אחא למתא והאידנא נכיס אבא לפום ברא, וברא לפום אבא, הרי כי מכס מן כוס שבשחיטה, ומדוע אמרא למרעיא? אבל באשר קשט, חתת ושבר, וככה רעע כמיש, רעה התרעה הארץ (ישעיה כ"ד יט) ובאו כהדדי, רעו עמים וחתו (שם ח' ט) ומכאן כי רעה ברעע ע"ש שהעשבים יראו חתת, יתרועעו, ולכן השיא הביר, קשט שבאמרא למרעה רעה ורעה שברעע, עכ"ס קשט בשבר וחתת, וגם זה בכלל, מפני קשט מלה, מפני המראה חתת מכתת משבר, ומכאן חכנוי שבר לקמץ, מפני שהוא בן חלוף של החולם, קשט מלה, וא"כ אפוא במצות הלא המשפט שיבא החולם אחרי וו השורש לפני התיו, והו"ו הכתוב שהוא וו השורש ראוי להיות ריק מבלי שום נקודה כמו שהוא בנחמיה שם, וכן הוא באמת בתניך דפוס קמן, החולם בין הוו להתיו, אולם בחומש מקראות גדולות, החולם ע"ג הו"ו ממש, וע"כ צ"ל כהרדיק באלף דאיתין, שהאלף הנשארת, רכש גם הנקודה של האלף הנאכדת, וצ"ע.

ובהרגמיה בכריתות שם, פקו סליכיה, שתחת להביא הפסוק דויקרא ה' ז' דמיירי בפירוש וביחוד, באשם תלוי, כמיש, ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ד' אשר לא תעשנה ולא ידע ואשם וגו' והביא וגו' לאשם, הביא הקרא דויקרא ד' כ"ז, ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ, בעשתה אחת ממצות ד' אשר לא תעשנה ואשם, המדבר ביש לו ידיעה ברורה בסוף לכל סרטי החטא, ואיננו בקרבן אשם כלל, כי אם בחטאת, ובתחלה דמית, שטיס נפל בהרגמיה, אולם כאשר הסתכלתי יפה יפה ברשיי שהאריך למעניתו, החבוננתי שבא להדיא, לאפוקי מהפסוק דהרגמיה, ובחנם מחק הבי' מרשיי המלין, והביא אשמו" כי אף שלשון הוה ממש אינו בקרא? אבל בכמה מקומות שינו אפילו חז"ל בהעתקתם איזה מקרא מלשון הכתוב כדי להתאימו להענין אשר ידובר בו, ואינם חוששין ללשון כיא להכונה וכמיש התוס' בעירובין ס"ה א' ד"ה בצר, ובשבת קכ"ה ד"ה ונתן, ובמגילה ג' ד"ה, וילן, שדרך חשים לקצר המקראות ע"ש, ועד"ז בסנהדרין זין א' העתיקו בדבור אחד, כי שבע יסול צדיק וקם, ורשע יסול באחת, והמה שני דבורים במשלי כ"ד ט"ז גם כ"ח י"ח, ועל חנם גמגמו בהנהגות שעל הגליון ע"ש, וכביק ס"א ב' עליו הכתוב

אומר, מהיות טוב אל תקרא רע, וכמו ששאלו שם, ומי כתיב קרא הכיז וענוהו, כתיב כהאי גונא, ור"ל שלכן לא חשש התנא לשנות הלשון, וכמה שבאר זאת הרה"ג בתשובות הנאונים, וכן בבי"מ ס', צדיק מצרה נחלק ויבא אחר תחתיו, תחת "רשע" שבקרא, ובזבחים כ"ב ב', איש כי יהיה פמא ועשה פסח בהדש השני, ולא כן לשון הכתוב (במדבר ט' יוד) אבל חשש אך להכונה דמצוה ע"ש, וגדולה מזו מצאתי אפילו הרכבת שני פסוקים, כמו בתהלים ק"ד שופך בוז על נדבים, ויתעם בתהו לא דרך, שהוא מורכב משני חצאי פסוקים באיוב י"ב, שגריש פסוק כ"א, אומר, שופך בוז על נדיבים, ובסוף פסוק כ"ד מסיים, ויתעם בתהו לא דרך, ועיין רש"י בזבחים ק"ח ב' ד"ה ולו תאנת שלה, ובתוס' פירכין (ח' ב') ד"ה וסדיו, ואכמ"ל, עכ"ל כונת רש"י ז"ל בכריתות שם במה שקיצר לשון הכתוב, והביא א"ל תמים מן הצאן בערכך לאשם וגו' אל והביא את אשמו, לחזק הביטול דפירוש הרגמיה שהשיא המחלוקת דריא וחב"ר להפסוק הגיל דעם הארץ דמירי בחטאת קבועה, לאמר, שנשתקע הדבר ולא יאמר, שהרי קרבן אשם אך הכא כתיב, האטמם להציל כבוד הרגמיה ז"ל שהביא הפסוק הגיל דויקרא ד' יש תקוה בשגם התויכ מצא גם שם מקום לאשם תלוי כמשיש, ואשם, מלמד שמביא אשם תלוי ע"ש, אבל הוא דרשא בעלמא, שהפכו המלה ואשם שהוא עפ"י ששמא דקרא פעל עומד, כתיב וי"חוב ור"ל, שזה הגבר נעשה חייב, וע"ד ואשמה הנפש הדיא (במדבר ה' ו) לפעל יוצא שייבא קרבן אשם, וא"כ הוא ע"ד, ושנאי צדיק יאשמו (תהלים ל"ד כ"ב) ש"ל שישאו ענש, ומקביל להרישא, תמותת רשע רעה, וכן כעת תאשמו (שופטים כ"א כ"ב) תאשם שמרון, כי מרתה באלהיה (הושע ד' א') וכן ואשמים א"ל צאן על אשמתם (עזרא י"ד יט) שר"ל, שהקריבו קרבן אשם על אשמתם, ולהראביע הוא תואר השם וקאי אנברי, ובאמת הוא ממש ע"ד התויכ, כי ואשם ר"ל שיקריב קרבן אשם, הנה כל זה התנצלות בעד הרגמיה, אבל האמת היא כפירש"י שהמחלוקת דריא וחב"ר הוא בהמצות דפסוק י"ז דויקרא ה' וכמה שסיים שם, אשם הוא אשם אשם לד', מה שלא נמצא ככה בהלשון הזה בשום מקום לא בחטאות ולא באשמות, רק פה באשם תלוי, והאי דשנא להאי פרדשנא שהוא כולו אשם, כהאיש כהקרבן.

ותנא דמסייע ל', שאף המיד אם למסורת והחסר הוא ל"י, עכ"ז קריאת החולם לא נשתנה מכפי שהוא ע"ד ל"ר, ודלא כהרגמיה שקורא מצנת בספח אשר בכלל אין מצוה בססק, כמ"ש מצות ד' ברה מאירת עינים, ואשר בשסק תלן עינו הוא כזה לא נהיר ולא בהיר, מצאתי את רש"י ז"ל בחומש שכתב וז"ל: מזוזת (דברים ו' ט') מזוזת כתיב, שאין צריך אלא אחת עכ"ל, והלא זאת בודאי כמיד אם למסורת דדריש ככה בסכת קרנת נפשת טמסת שאינן אלא אחת, ועכ"ז אנן קרינן מזוזת בחולס? שמע מניה, שהקריאה והנקוד' לא ישתנו לכו"ע, אלא שעיקר דברי רש"י תמוהים, דהלא אנן קיי"ל כמיד אם למקרא? ואיכבה חמך יסודותיו שלא כהלכה, כמיד אם למסורת? ולא עוד אלא שלפני זה כמטסת הטעים רש"י גופא המספר ארבע, בשביל כי טט בכתפי שתיים, פה באסרקי, שתיים, והוא מאמר ר"ע בסנהדרין שם, שהוציא בזה מטעמא דר"ש דדריש מסורת מלא וחסר, ור"ע אומר שאינו צריך, בשגם טמסת גופא משמעותה